

- 5 Stevenson, D. L., & Baker, D. P. (1992). Shadow education and allocation in formal schooling: Transition patterns in academic development. *American Journal of Sociology*, 97(6), 1639–1657. <https://doi.org/10.1086/229942>
- 6 Silova, I. (2010). *Private tutoring in Central Asia: New opportunities and burdens*. UNESCO IIEP Policy Forum.
- 7 Zhang, W., & Bray, M. (2020). *The dynamics of shadow education: International perspectives on private supplementary tutoring*. Comparative Education Research Centre.
- 8 Dawson, W. (2010). Private tutoring and mass schooling in East Asia: Reflections of inequality in Japan, South Korea, and Cambodia. *Asia Pacific Education Review*, 11(1), – P. 14–24. [DOI:10.1007/s12564-009-9058-4](https://doi.org/10.1007/s12564-009-9058-4)
- 9 Сыдыбаева, Н. Ж. (2022). Ағылшын тілін оқытудың заманауи әдістері. *Modern Scientific Method*, (1). <https://ojs.publisher.agency/index.php/MSM/article/view/177>
- 10 Ағылшын тілін оқытудың қазіргі замандық әдістемелері. (2021.). Stud.kz. <https://stud.kz/referat/show/67591>
- 11 Ағылшын тілін оқытудың тиімді әдістері мен тәсілдері. (n.d.). Rusnauka.com. https://www.rusnauka.com/6_SWMN_2015/Pedagogica/5_187713.doc.htm
- 12 Ағылшын тілін оқытудың тиімді жолдары. (2021). Educational Sciences Index. <https://eduindex.kz/pedagogical-work/1810-aylshyn-tilin-oitudy-tiimdi-zholdary.html>
- 13 Ағылшын тілін оқытудың тиімді әдіс тәсілдері. (2021.). RCDO.kz. <https://rcdo.kz/publ/1838-aylshyn-tilin-oitudy-tiimds-tslder.html>

FTAMP14.25.09

А.Н.Галиева

Гуманитарлық ғылым магистрі, педагог-шебер, тарих пәнінің мұғалімі
Қ.Әбдіғұлов атындағы №34 орта мектеп-гимназиясы, Алматы облысы,
Талғар ауданы, 041623 Қазақстан Республикасы, <https://orcid.org/0009-0007-4508-6003>,
E-mail:assem_er.nur@mail.ru

ІС-ӘРЕКЕТТІ ЗЕРТТЕУ: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ IELTS ӘДІСНАМАСЫНЫҢ ТАРИХ ПӘНІ БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛУЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ

Бұл мақалада Халықаралық IELTS (International English Language Testing System) әдіснамасының жалпы білім беретін орта мектептерде тарих пәні бойынша білім беру процесінде қолданылуының тиімділігі мен нәтижелері қарастырылады. IELTS сынағы ағылшын тілін меңгеру деңгейін бағалау үшін әлемдік деңгейде танымал болып табылады. Бұл зерттеуде IELTS әдіснамасының тарих пәнін оқытуда қалай қолданылатыны, оның оқу процесіне әсері және нәтижелері талданады. Зерттеу нәтижелері IELTS әдіснамасының тарих пәнін оқытуда тиімділігін көрсетеді және бұл әдіснаманы қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері туралы қорытынды жасалады.

Түйін сөздер: IELTS, тарих пәні, білім беру процесі, тілдік дағдылар, аналитикалық ойлау, іс-әрекеттік зерттеу, әдіснама.

НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

Халықаралық IELTS әдіснамасы ағылшын тілін оқыту жүйесінде кеңінен қолданылатын стандартталған тестілеу жүйесі болып табылады. Алайда, бұл әдіснама тек тіл үйренушілер үшін ғана емес, сондай-ақ басқа пәндерді оқытуда да пайдалы болуы мүмкін. Тарих пәнін оқытуда, IELTS әдіснамасының үш негізгі компоненті: тыңдалым, оқылым,

жазылым дағдыларын дамытуға бағытталған тапсырмаларды қолдану оқушылардың білім деңгейін арттыруға ықпал етеді. Бұл әдіснама арқылы тарих сабағында ақпаратты өңдеу, талдау және түсіну қабілеттерін дамытуда үлкен рөл атқарады.

Мақалада аталмыш әдіснаманың тарих пәні сабақтарындағы қолданылуына қатысты зерттеу нәтижелері және оның оқу процесіндегі әсері талқыланады.

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасы бекітілген [1]. Әлемдік білім беру парадигмасы бойынша педагогика теориясы мен оқу-тәрбие үдерісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты, білім берудің бағдарламасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, басқаша қарым-қатынас, өзгеше менталитет пайда болды.

Әлемдік білім беру кеңістігінде оқу үдерісінің сапасын арттыру және оқушылардың пән бойынша білімін тереңдету мақсатында әртүрлі әдіснамалар мен технологиялар қолданысқа енгізілуде. Бұл педагогтерге өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға мүмкіндік береді. Тарих пәнін оқытуда халықаралық IELTS әдіснамасының қолданылуының тиімділігі мен нәтижелері қарастырылады. IELTS әдіснамасы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға бағытталған болса да, оны тарих пәні бойынша қолдану оқушылардың аналитикалық ойлау қабілетін және ақпаратты сараптау дағдыларын арттыруға мүмкіндік береді және шығармашылық ойлауын талап етеді, бұл тарих пәні үшін өте маңызды.

Ұсынылған тапсырмалар негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпы міндетті стандарты [2], IELTS халықаралық әдіснамаға [3] сәйкес коммуникативті дағдыларды басшылыққа ала отырып пәндік академиялық біліммен шектелмей, оқушыларға ойлау дағдыларын жетілдіре отырып, тарихи үдерістерді түснуде дүниетанымдық көзқарасын кеңейте отырып әлемдік білім беру кеңістігінде бәсекеге түсе алатын жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған.

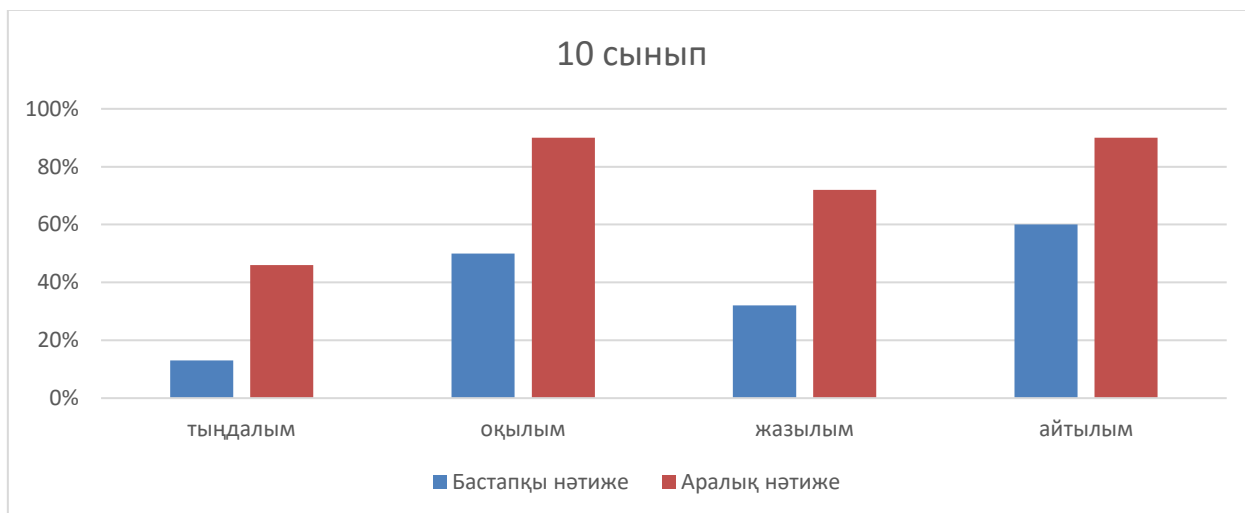
Жұмыстың өзектілігі: Білім беру кеңістігінде әлемдік бәсекеге қабілетті, ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген тұлғаның қалыптасуы маңызды. Осы тұрғыдан алғанда, оқу процесінің сапасы мен оқушының алған білім, білік, дағдыларын қалыптастыруда педагогтің рөлі зор. Сондықтан, педагог оқу-тәжірибелік тапсырмаларды әзірлеуде халықаралық әдіснамаға негіздесе, педагогті кәсіби шыңдап, инновациялық педагогикалық әдістеме жасап, авторлық оқу-тәжірибелік тапсырмаларды әзірлеуі жұмыстың өзектілігін көрсетеді.

IELTS (International English Language Testing System) – ағылшын тілін меңгеру деңгейін анықтауға арналған халықаралық тест жүйесі, оның компоненттері тыңдалым, оқылым, жазылым, айтылым дағдыларын қамтиды. Тарих пәнін оқытуда осы әдіснаманың қолданылуы оқу үдерісін жаңа деңгейге көтеріп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Бұл зерттеу тарих пәні бойынша IELTS әдіснамасын қолданылуының тиімділігін анықтау мақсатында 2023-2024 оқу жылында жүргізілді. Зерттеуге 10-11 сынып оқушылары қатысты. Зерттеу барысында тарих пәнінің әртүрлі тақырыптары бойынша тыңдалым, оқылым, жазылым және айтылым дағдыларын дамытуға арналған тапсырмалар құрылды. Оқу материалдарына тарихи деректер, мәтіндер, сұрақтар мен тапсырмалар IELTS әдіснамасына негізделіп, оқушылардың тілдік дағдыларымен қатар, тарихи ақпаратты өңдеу, талдау және түсіну дағдылары да бағалау маңызды рөл атқарады. Зерттеу нәтижесі, төмендегі 1 кестеде көрсетілген:

1 кесте IELTS әдіснамасы бойынша материалдар мен тапсырмаларды қолдану нәтижелері:

Зерттеу нәтижесі	тыңдалым	оқылым	жазылым	айтылым
Бастапқы нәтиже	13%	50%	32%	60%
Аралық нәтиже	46%	90%	72%	90%

МАТЕРИАЛДАР МЕН ӘДІСТЕР

Л. Выготский айтқандай: «оқытуды ізгілендіру» қажет, оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау кезінде оқушының білімімен қоса оның жеке құндылықтарын бағалау керек» дейді [4]. Осыған байланысты оқу-тәжірибелік тапсырмалар екі түрі қалыптастырушы және жиынтық бағалау критерийлер бойынша бағаланады. Бағалау арқылы мұғалім де, оқушы өз жұмыстарының табысты және сәтсіз тұстарын бағдарлайды.

Қалыптастырушы бағалау арқылы мұғалім мен білім алушы арасында үздіксіз кері байланыс қамтамасыз етіледі. Бұл білім алушылардың мүмкіндігін анықтауға, қиыншылығын табуға, оң нәтижеге қол жеткізуіне көмектесуге, дер кезінде оқу үдерісін түзетуге мүмкіндік береді. Қалыптастырушы бағалау барысында оқушылар өз ойын еркін жеткізіп, өзіне өзі баға беруге, сыныптастарын бағалауға үйренеді, жеке, жұппен, топпен жұмыс істей жүріп, ынтымақтастыққа ұмтылады, бір-бірін тыңдауға, талдауға, салыстыруға, аналитикалық зерттеу арқылы өз пікірін қалыптастырып, бағалауға бағыттайды.

Қалыптастырушы бағалау оқушылардың төменде көрсетілген іс-әрекетінде жүзеге асады:

- топтық, жұптық, жеке жұмыстар кезінде оқушылардың бір-бірімен бірлесе жұмыс жасауын кезіндегі белсенділігі, білімі, тапқырлығы, бірлесе жұмыс жасауы бағаланады;
- тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларымен жұмыс кезінде қалыптастырушы бағалаудың рөлі ерекше;
- жұмыс барысында, сабақ соңында рефлексия жасауда қажет;
- оқушылармен олардың жұмыстарын және сол жасалған жұмыстарды жақсартуды қажет ететін мүмкіндіктерді қарастыру барысында да бағаланады;
- тәжірибе мен теорияны ұштастыра алу бағытындағы жұмыстарда бағалау орынды қолданылғаны абзал;

Қорыта айтқанда, қалыптастырушы бағалау әр сабақта қолданылады және мұғалімнің таңдауы негізінде ауызша, жазбаша, шартты белгілер арқылы бағалауға болады.

Жиынтық бағалау оқушылардың төменде көрсетілген іс-әрекетінде жүзеге асады:

- Оқу процесінің әр кезеңінде әрбір оқушының дайындық деңгейін анықтау;
- Оқушының жеке даму динамикасын бақылау және анықтау;
- Оқушының білім-білік дағдыларын дамыту, ынталандыру, мұғалімнің оқушы мен ата-ананың арасындағы кері байланысты қамтамасыз етуі;
- Бағаның нақтылығы. Сабақ үдерісі кезіндегі тапсырмаларға байланысты критерийлер бойынша формативті бағалап, сабақ соңында критерийге сәйкес дескриптор бойынша жинаған ұпайлары бойынша жиынтық баға қойылады.

Тапсырманы орындау деңгейіне байланысты, 9 балға дейін бағалау мен қоса критерийлер

ұсынылады.

Төменде тапсырмалар үлгісін ұсынамыз және ол оқушылардың рухани қажеттіліктері мен даму мүмкіндіктеріне сәйкес құрастырылған.

1. Тыңдалым және оқылым: Тарихи мәтіндер мен аудиоматериалдар арқылы тыңдалым және оқылым дағдыларын дамыту.

2. Жазылым және айтылым: Жазбаша эсселер, пікірталастар мен жобалар арқылы оқушылардың жазылым және айтылым дағдыларын дамыту.

1) Тыңдалым тапсырмасы:

Мақсаты: Дарий патшасының жасаған жорықтары мен шайқастарын түсіну.

<https://drive.google.com/file/d/10YO2W52Ue85X7OmFf7yfJeqkFzNWsjq/view?usp=sharing>

Картада келесі жерлерді белгілеу:

1.Гиркан теңізін картадан анықтап, қазіргі атауын жазыңыз _____

2.Парфия мен Гирканияның орналасуын картадан анықта.

3.Картадағы Парфия патшалығы мен Гирканияның территориясында қазіргі заманда орналасқан 4 мемлекетті анықта.

1	2	3	4

2) Оқылым тапсырмасы:

Ирандық дерек: Бехустин жазбасы

Өз білімдеріңізді тексеріңіздер.

Мәтінмен жұмыс

Бастапқы деңгей (Түсіну)

1. Бехистун жазбасының авторы кім?

- А) Дарий
- В) Кир
- С) Дарийдің ұрпақтары
- D) Г. К. Роулинсон

2. Бехистун жазбасында қандай тілдер қолданылған?

- А) Парсы, элам, аккад
- В) Парсы, арамей, грек
- С) Парсы, латин, аккад
- D) Парсы, араб, грек

2. Орта деңгей (Талдау және түсіндіру)

1. Дарийдің Бехистун жазбасында өзін мадақтап жазуы қандай мақсатты көздеген?

- Жауапты қысқаша түсіндіріңіз.

2. Бехистун жазбасындағы Дарийдің әскери жетістіктері қандай тарихи датамен байланысты? _____

- Жауапта нақты датамен келтіріңіз

3. Жоғары деңгей (Сыни ойлау және қорытынды жасау)

1. Бехистун жазбасы тарихи дерек ретінде қаншалықты сенімді?

Қандай факторлар оның объективтілігіне әсер етуі мүмкін?

- Жауапта дерекке сыни көзқарас пен оның маңыздылығын талдаңыз

2. Дарийдің Бехистун жазбасындағы жеңістерін көбірек мадақтап жазуы оның билігін нығайту мақсатында жасалған әрекет деп айтуға бола ма?

Иә	Жок
----	-----

--	--

3) Жазылым тапсырмасы:

Ирандық дерек: Бехустин жазбасы

Ө з білімдеріңізді тексеріңіздер.

Тапсырма: «Дарий патшасының жорығы » тақырыбында эссе жазыңыз. Эссе құрылымы: кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды.

Бағалау критерийлері:

- Түсіну деңгейі: Тарихи деректерді дұрыс түсіну және жауапта нақты көрсете алады.

- Талдау деңгейі: Тарихи оқиғаларды талдай білу және дұрыс қорытынды жасай алады

- Сыни ойлау: Тарихи деректерге сыни тұрғыдан қарап, өз пікірін негіздей алады.

Күтілетін нәтиже:

Бұл тапсырмалар оқушылардың тарихи оқиғаларды түсіну, талдау және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Әрбір деңгей тапсырмасы оқушылардың жазу дағдыларын жетілдіруге, өз пікірін дәлелді түрде жеткізуге бағытталған.

НӘТИЖЕЛЕР

Зерттеу барысында оқушылардың тарих пәні бойынша білімдерінің жоғарылағаны байқалды. IELTS әдіснамасын қолданудың нәтижесінде тыңдалым, оқылым, жазылым және айтылым дағдыларының дамуы мен қатар, тарихи оқиғаларды талдау және тарихи үдерістерді түсіну қабілеті жақсарды. Тарихи мәтіндерді түсіну барысында білім алушылар сөздік қорын жетілдіріп, мәтіндерді интерпретациялауды үйренді. Тарихи құбылыстарға деген көзқарастарын кеңейтіп, сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын меңгерді.

ТАЛҚЫЛАУ

Әдіснамасының тарих пәні бойынша оқытуда қолдану бірнеше артықшылықтарға ие болды. Оқушылар тек тарихи білімдерді меңгерумен шектеліп қоймай, сонымен қатар тілдік дағдыларын жетілдірді. Әдіснаманың түрлі тапсырмаларының оқушыларды белсенді түрде оқу үдерісіне тартуы, олардың сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамытуға әсер етті. Сонымен қатар, тек тілдік білім емес, нақты тарихи үдерістерді түсінуге көмектесті. Әдіснаманың тиімділігі мектептің әдістемелік кеңесінде талқыланып, мектепте 2023-2024 оқу жылында сыннан өттіп, 10 «Б» сыныбында білім сапасының өскендігін көруге болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорыта келгенде, зерттеу жұмысының теориялық кезең нәтижелері:

1.17.03.2023 год Сборник материалов Международной научно-практической конференции Караганда–Москва, <https://rep.ksu.kz/handle/data/16999> \ Галиева А.Н. Развитие читательских навыков -как это влияет на критическое мышление учащихся?/ А.Н. Галиева.

3. 05.05.2024 жыл The Vertices of Science International Scientific and Practical журналында «Тарих пәнінде оқушылардың оқу дағдыларын дамыту, сыни ойлау қабілетіне қаншалықты әсер етеді?» https://www.academia.edu/120261071/The_Vertices_of_Science_ISPOJ_2024

4.30.10.2024 жыл Еуразия Инновациялық Ғылыми-Зерттеу орталығы, Әзербайжан Республикасы, Баку қаласында өткен халықаралық ғылыми педагогикалық конференциясы «Тарих сабағында білім алушылардың пәндік деңгейін арттыруда оқылым стратегиясы қаншалықты әсер етеді?» Тіркеу AB400379E-2024/3031 <https://doi.org/10.63034/esr-243>

5. 05.11.2024 жыл NATIONAL ACADEMY OF SCIENTIFIC AND INNOVATIVE RESEARCH(NACSIR). «Использование визуальных материалов в обучении истории: графика, карты документы» <https://nacsir.kz/index.php/NACSIR/issue/view/11/37>

Әдіснамасының тарих пәні сабақтарында тиімді қолданылуы білім алушылардың пәндік білім деңгейін көтеріп қана қоймай, тілдік дағдыларын да арттырды. Бұл әдіснама оқушылардың тарихи мәтіндерді түсіну, талдау және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. IELTS әдіснамасын тарих пәніне енгізу оқу үдерісін түрлендіріп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы (Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 24 қазандағы № 487-IV Заңымен енгізілген өзгерістер мен толықтырулар мен // <http://adilet.zan.kz>

2 Оқу-ағарту министрінің 2022 жылы 3 тамыздағы №348 бұйрығына 3-қосымша Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты; [https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903\)m](https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903)m)

3 “IELTS introduction”, Accessed January 29, 2021, <https://www.ielts.org/what-is-ielts/ielts-introduction>

4 Выготский Л. Ойлау және сөйлеу. Оқулық. Мәскеу: Лабиринт, 1999

Деятельностное исследование: эффективность и результаты применения международной методологии ielts в образовательном процессе по предмету история

А. Н. Галиева

Магистр гуманитарных наук, педагог-мастер, учитель истории Средняя школа-гимназия №34 имени К. Абдигулова, Алматинская область, Талгарский район, 041623 Республика Казахстан, E-mail: assem_er.nur@mail.ru

В данной статье рассматриваются эффективность и результаты применения методологии международного IELTS (International English Language Testing System) в образовательном процессе по истории в общеобразовательных школах. Тест IELTS является всемирно известным для оценки уровня владения английским языком. В этом исследовании анализируется, как методология IELTS используется при преподавании истории, ее влияние на учебный процесс и результаты. Результаты исследования показывают эффективность методологии IELTS в преподавании предмета истории, и делается вывод о преимуществах и недостатках применения этой методологии.

Ключевые слова: IELTS, предмет истории, образовательный процесс, языковые навыки, аналитическое мышление, деятельностное исследование, методология.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1 Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы (Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 24 қазандағы № 487-IV Заңымен енгізілген өзгерістер мен толықтырулар мен // <http://adilet.zan.kz>

2 Оқу-ағарту министрінің 2022 жылы 3 тамыздағы №348 бұйрығына 3-қосымша Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты; [https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903\)m](https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903)m)

3 “IELTS introduction”, Accessed January 29, 2021, <https://www.ielts.org/what-is-ielts/ielts-introduction>

4 Выготский Л. Ойлау және сөйлеу. Оқулық. Мәскеу: Лабиринт, 1999

Action research: the effectiveness and results of the application of the international ielts methodology in the educational process on the subject of history

A. N. Galieva

Master of Arts in Humanities, Master Teacher, History Teacher
Secondary school-gymnasium No. 34 named after K. Abdigulov, Almaty region,
Talgar district, 041623 Republic of Kazakhstan, E-mail: assem_er.nur@mail.ru

This article examines the effectiveness and results of applying the methodology of the International IELTS (International English Language Testing System) in the educational process of history in secondary schools. The IELTS test is an internationally renowned English language proficiency test. This study analyzes how the IELTS methodology is used in teaching history, its impact on the learning process and outcomes. The results of the study show the effectiveness of the IELTS methodology in teaching the subject of history, and a conclusion is drawn about the advantages and disadvantages of using this methodology.

Keywords: IELTS, history subject, educational process, language skills, analytical thinking, activity research, methodology.

REFERENCES

- 1 the law of the Republic of Kazakhstan "on Education" (Amendments and additions made by the law of the Republic of Kazakhstan dated October 24, 2011 No. 487-IV and // <http://adilet.zan.kz>
- 2 the state mandatory standard of Basic Secondary Education of the minister of Education and training dated August 3, 2022 No. 348;
[https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903\)m](https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V220002903)m)
- 3“IELTS introduction”, Accessed January 29, 2021, <https://www.ielts.org/what-is-ielts/ielts-introduction>
- 4 Vygotsky L. thinking and speech. The textbook. Moscow: Labyrinth, 1999